

CAZEMIERBOERDERIJ

ONTMOETING & HISTORIE

TOLBERTER ERF

Nummer 6
Maart 2024

In dit nummer:

1. Nieuws uit de Cazemier-Boerderij
2. Vele handen maken licht werk ♦ Werkgroep Rouwbrieven ♦ Even voorstellen: Hans van der Zwaag
3. Even voorstellen: Fred Helmig ♦ Van rouw- naar geboortekaarten
4. Putjegravers in de Tweede Wereldoorlog
5. Hoofdstraat 73: Familie Hoff, een familiechroniek
6. Donateursmiddag 20 april: 'Van kiekje tot kunst'
7. Twintig VCJC-meisjes en een domineesvrouw
8. Aangeboden erfgoed ♦ 18 mei: Excursie naar Museum Proefkolonie Frederiksoord

Nieuws uit de CazemierBoerderij

Wij kunnen het nieuwe jaar met goed nieuws beginnen. Be Bosman en Henk van Wijk hebben afscheid genomen van het bestuur van de CazemierBoerderij. We zijn hen veel dank verschuldigd. Natuurlijk is dat geen goed nieuws, maar wel het feit dat we goede vervangers gevonden hebben in de persoon van Fred Helmig als penningmeester en Hans van der Zwaag als MvA, Manusje van Alles. Zij stellen zich op de volgende pagina's voor.

Ook in het beheer van de CazemierBoerderij zijn we versterkt, doordat Berend van Duijvenvoorde en Leffert Meijer als duo samen de scepter zullen zwaaien. Wij hebben er alle vertrouwen in. Zij worden ondersteund door een team van vaste vrijwillig(st)ers.

Van 3 september tot en met 26 november 2022 was de tentoonstelling te zien, gewijd aan het leven en werk van kunstenaar Gerrit Postma. Het decorstuk, oorspronkelijk afkomstig uit de vroegere kantine van de voetbalclub, en langere tijd tentoongesteld in de CazemierBoerderij, gaat over enige tijd terug naar vv Tolbert, nu LTC.

Van de Rabo ClubSupport ontvingen wij een bedrag van € 590,22 dat besteed wordt aan vervanging van onderdelen van de computerapparatuur.

De jaarlijkse Kerstmarkt heeft dit keer € 796,60 opgebracht, een prachtig resultaat en onze dank aan de vrijwilligers die zich daarvoor hebben ingezet. Chapeau!

Door oplopende kosten, onder andere van de portokosten, de organisatie van de donateursmiddagen, exposities etc. heeft het bestuur besloten om de minimum donatie voor dit jaar vast te stellen op € 17,50. Wij doen een dringend beroep op onze donateurs om de verhoogde donatie aan de penningmeester over te maken.

Tot ziens op 20 april op de donateursmiddag.
Met vriendelijk groet,

♦ *Meindert Bouma,*
voorzitter CazemierBoerderij en Oudheidkamer Fredewalda

Vele handen maken licht werk

Het bestuur van de CazemierBoerderij doet hierbij een oproep om de onderhouds- en schoonmaakploeg van de CazemierBoerderij te komen versterken.

Bé Dijkstra, Stoffer Frieso en Simon Riepma verzetten heel veel werk als het gaat om het schoonmaken en onderhouden van de boerderij op veel gebieden. Stoffer heeft vorig jaar aangegeven minder te gaan doen in het schoonmaken, maar wil nog wel bijspringen bij vakanties en dergelijke. Er is dus behoefte aan mensen die willen helpen in het onderhoud van de boerderij en alles wat daar bij komt kijken. Het zou mooi zijn dat deze onderhoudsploeg wat groter wordt, zodat de werkzaamheden beter verdeeld kunnen worden. De grote vraag is dan ook:

Wie wil en kan bijspringen om met een leuke groep mensen deze klus te klaren? Hebt u belangstelling of wilt u informatie? Meld dit dan bij: Ineke Amesz, secretaris van het bestuur van de CazemierBoerderij, e-mail: inekeamesz@home.nl

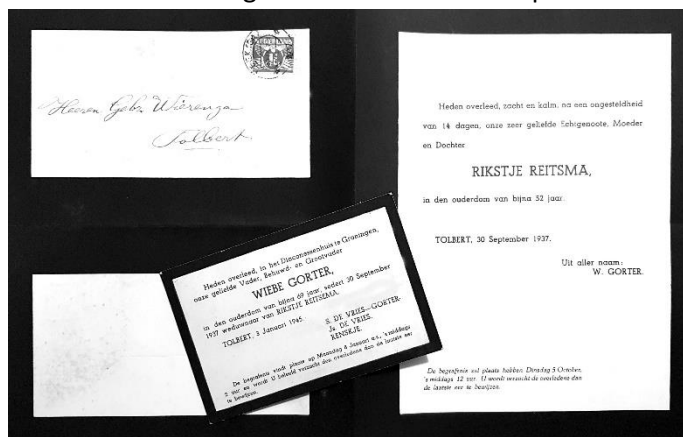
Oud en nieuw nieuws van de werkgroepen

Werkgroep Rouwbrieven

Stoffer en Joke Frieso verzamelen al jaren rouwbrieven en -advertenties van personen die een connectie met Tolbert hebben gehad tijdens hun leven. Er zijn inmiddels al bijna 700 rouwbrieven en meer dan 1000 advertenties door hun handen gegaan. Deze verzameling, een initiatief van Stoffer en Joke, is een welkome ondersteuning van het Bewonersonderzoek.

Een rouwbrief is het laatste bericht over iemand en veelal het begin van het levensverhaal. De rouwbrief en rouwadvertenties zorgen voor beeldvorming van de overledene, ze bevatten informatie over de datum en de plaats van geboorte en overlijden, de familie, maar ook over werk en sociaal leven.

De verzameling biedt veel informatie als het gaat over de soort plechtigheid en waar de samenkomst werd gehouden. We zien de opkomst van het cremen, waarbij de Vrijzinnige inslag van de Tolberters valt waar te nemen.

Even voorstellen: Hans v.d. Zwaag

Samen met mijn echtgenote Fenna Boerema woon ik sinds eind 2017 met veel plezier in het mooie dorp Tolbert. In 1968 ben ik als leerling op de (toen nog) lagere school in Leek geland en nooit meer uit deze regio weggegaan.

De laatste 28 jaar heb ik vooral in het midden van het land gewerkt in adviserende en leidinggevende rollen in de ICT en facilitaire diensten. Met Nietap en later Tolbert als woonplaats betekende dat 5 dagen in de week met de auto op en neer naar midden-Nederland. Er was met de drukke baan en de reistijd nauwelijks of geen tijd voor vrijwilligerswerk in de regio Westerkwartier/Noordenveld. In oktober 2022 heb ik de wettelijke pensioenleeftijd bereikt. Dus nu heb ik de handen vrij om een steentje bij te kunnen dragen aan de gemeenschap in Tolbert. De mogelijkheid om lid te worden van het bestuur van de Stichting CazemierBoerderij heb ik dan ook met enthousiasme aangegrepen.

Mijn persoonlijke interesses zijn o.a. lezen van boeken over (regionale) geschiedenis en wereldpolitiek, biografieën. Voor eten uit de Italiaanse keuken mag je mij 's nachts wakker maken. Fenna en ik hebben twee gehuwde kinderen en twee kleinkinderen.

◆ Hans van der Zwaag

Even voorstellen: Fred Helmig

Per 1 februari dit jaar heb ik het penningmeesterschap mogen overnemen van Henk van Wijk. Mijn naam is Fred Helmig, ben geboren en getogen in Den Haag en woon vanaf 1973 in Leek.

Voor mijn werk heb ik mij bezig gehouden met natuur- en milieubeheer. Dat betekende niet dat ik altijd buiten was; mijn hoofdtaak was bedrijfssturing. Dat hield hoofdzakelijk in om samen met beheerders en experts beheerplannen op te stellen voor de te beheren gebieden. Eerst alleen voor de provincie Groningen, daarna kwamen Drenthe en Friesland erbij en de laatste jaren heb ik landelijk mogen werken.

Nu ben ik met pensioen en mag af en toe nog een bijdrage leveren. In mijn vrije tijd fiets ik veel met de mountainbike en ben veel in de natuur te vinden. Met name de Onlanden hebben mijn interesse en ik inventariseer wat daar zoal voorkomt. Ik hoop een positieve bijdrage te kunnen leveren bij de Cazemier-Boerderij.

◆ Fred Helmig

www.cazemierboerderij.nl

Heel interessant is ook het taalgebruik en de vormgeving van de rouwberichten, de adressering en de frankering, de uitvoering: brede zwarte rand, smalle zwarte rand, grijze rand, geen rand maar een toepasselijke afbeelding, waardoor de berichtgeving steeds persoonlijker is geworden. De adressering is soms minimaal: de naam en vervolgens 'Alhier' en de naam, Koopman te Tolbert. In die tijd was de postbode alwetend. Hij kwam twee keer per dag de post bezorgen!

Ook werd er soms met de hand iets opgeschreven: 'Willen jullie deze rouwbrief ook aan Jan geven?'

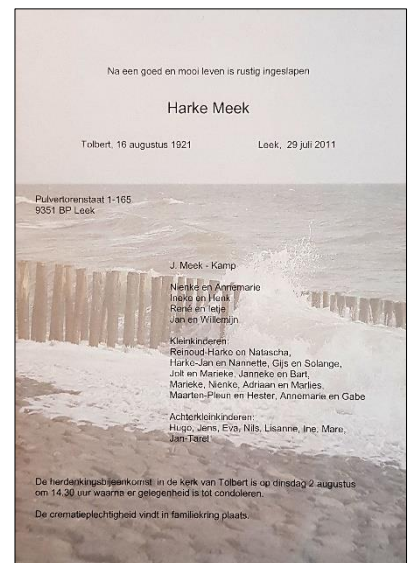
De namen van de diverse cafés in Tolbert waar de plechtigheid werd gehouden en hun benamingen, net als de aanvangstijden (oude tijd, nieuwe tijd) zijn bijzonder om te lezen.

De oudste rouwbrief is uit 1890 en de jongste van een maand geleden...

Sinds kort zijn de mappen met rouwbrieven opgeslagen in het archief op de zolder van de CazemierBoerderij. Het archiveersysteem is alfabetisch op familienaam. Het streven is om de overlijdensberichten van één familie, ouders, kinderen, kleinkinderen, bij elkaar te bewaren.

Hebt u belangstelling en wilt u eens een kijkje komen nemen in deze prachtige verzameling? Neem dan contact op met Stoffer Frieso, mobiel 06-21 65 78 94.

Oproep: Heeft u rouwkaarten van personen die een relatie met Tolbert hebben in uw bezit en wilt u deze afstaan? Ook even met Stoffer bellen!

Van rouw- naar geboortekaarten

Even overschakelen... Van levenseinde naar het begin... Van begin september tot eind november is in de CazemierBoerderij een tentoonstelling te zien onder de titel 'Popkegoed'. Het is gewijd aan voorwerpen ('t popkegoed) en gebruiken rond de geboorte van een kind.

Hebt u geboortelepels of -bordjes, ramme-laars, bijtringen, kinderbestekjes, geboortelapjes en dergelijke voor ons te leen? Of misschien een doopjurk uit de familie? We stellen ze graag op in de expositie. We zijn niet op zoek naar babykleertjes en ook geboortekaartjes hebben we genoeg! Wilt u tijdelijk spullen afstaan, neem dan contact op met Greet Atsma, telefoon 0594-51 34 65. En als u mooie verhalen over oude gebruiken of gebeurtenissen heeft, dan horen we die natuurlijk ook graag.

Putjegravers in de Tweede Wereldoorlog

In het archief van Fredewalda bevinden zich vier foto's van de zogenaamde Putjegravers. Zo werden ze genoemd en ze moesten werken voor de Duitsers, maar wat was de taak van deze mannen?

In de Tweede Wereldoorlog bestond er een Duitse organisatie genaamd Organisation Todt (OT), genoemd naar de oprichter en leider van deze organisatie. Fritz Todt was een van de rijksministers vanaf 1933 tot zijn dood in 1942.

In de loop van de oorlog werd de OT vooral ingezet bij verdedigingswerken, denk aan de Atlantik Wall. Ook in Nederland werden veel bouwactiviteiten gecoördineerd door de OT.

Naast de OT was de door de Duitsers opgerichte Arbeidsdienst actief met o.a. veldwerk, zoals ontginningen en verdedigingswerken. In o.a. Nuis en in Tolbert was een N.A.D.-kamp (Nederlandse Arbeidsdienst).

Na de invasie in Normandië in juni 1944 begonnen de geallieerden aan een snelle opmars. De verdediging van het door de Duitsers veroverde grondgebied kreeg op verschillende plaatsen in Nederland, eind 1944 en begin 1945 prioriteit. Ook in de drie noordelijke provincies.

De OT werd met de organisatie belast en er werden voor de werkzaamheden dwangarbeiders geronseld. Overal moesten mannen tussen 17 en 50 jaar zich melden om aan de slag te gaan met het graven van allerlei verdedigingswerken. Het werk ging door tot in de eerste week van april 1945.

Ook uit de Tolberter mannelijke bevolking werden ploegen samengesteld: met de schop op de schouder naar het 'werk'. Langs de Provinciale weg moesten gaten gegraven worden: schuttersputjes.

Het werk bracht sensatie in het dorp want ook de onderwijzers kwamen aan de beurt. Maar toch had men ook nog schik in het werk want men werkte heel langzaam.

In het boekwerk 'De Petteboeren van de Tolberter Petten' schrijft Roelie de Boer-Stelma het volgende:

“Alle mannen van 18-55 jaar werden in juni 1944 verplicht gesteld voor de Duitse Wehrmacht te graven. Ook de Petteboeren werden gedwongen hierbij te helpen. Men voerde dit werk in een zeer rustig tempo uit, ze kregen een geringe vergoeding voor het werk.”

Fotograaf Oenes, Stationsstraat uit Leek trok langs de werkzaamheden en fotografeerde de verschillende groepen. Nadat de foto's klaar waren ging hij achter de man aan die net van tevoren had uitbetaald, waarbij hij de foto's aan de 'Putjegravers' te koop aanbood.

Bauke Dijkstra verhaalt dat op 9 oktober 1944 meerdere personen loopgraven moesten maken bij Haren.

In een poging om mannen op te sporen die hier destijds aan meegewerkt hebben, kwam Willem Meek (1926-2024) in beeld.*) Maar omdat hij werkzaam was in de voedselvoorziening - zijn vader was foeragehandelaar op Hoofdstraat 28 te Tolbert - was hij vrijgesteld.

Vraag: zijn er nog mannen die als Putjegravers dienst hebben gedaan?

Interessante artikelen over dit onderwerp zijn te vinden op internet, b.v. op www.groningen4045.nl, 'Graven voor de OT' en ook op andere sites. Zoek naar schuttersputjes, tankgrachten, loopgraven, e.d.

◆ *Wil Sikkens*

**) Willem Meek is op 5 maart jl. op 97-jarige leeftijd overleden.*

Bronnen: Groningen4045, Wikipedia, Traces of War, Tolbert Het Oalerliek Dörp.

Het verhaal van het huis: Hoofdstraat 73

In de loop van de tijd is er heel veel informatie bij de huizen op de maquette verzameld. We weten wie de eigenaren waren, wie er gewoond hebben, waar ze vandaan kwamen, wat ze deden voor de kost en soms is er een filmpje. Maar vooral de persoonlijke verhalen die verteld en opgeschreven zijn, vormen een belangrijke bron van informatie voor de bezoeker van ons museum.

Helaas blijft er vaak weinig tijd over om achter de computer in de Doagse koamer te gaan zitten om 'er echt in te duiken'. Daarom gaan we vanaf nu iedere keer een verhaal publiceren in Tolberter Erf.

We beginnen met het pand Hoofdstraat 73, hoek Hoofdstraat/Mensumaweg.

Het is geschreven door Eddy van Dam, zoon van Grietje Tonnis de Graaf, wonende te Amsterdam.

Familie Hoff, een familiechroniek

Berend Berends Hoff, geboren 14-01-1799 te Nordhorn, Koninkrijk Hannover en overleden 04-03-1873 te Tolbert, van beroep wever, is de eerste Hoff die in Tolbert is neergestreken. In 1830 woonde hij met zijn gezin aan de Zuiderweg 19. De reden waarom hij naar Nederland kwam, was dat het in het begin van 1800 economisch slecht ging in het Graafschap Bentheim, waar Nordhorn onder viel.

Hij was gehuwd met Luiktje Gerrits Hoeksema, geboren 03-09-1799 te Niebert en overleden 10-11-1858 te Tolbert, van beroep naaister en kroeghoudster.

Ze zijn op 20-10-1822 in Marum gehuwd. Hun eerste kind is nog in Niebert geboren, maar hun tweede kind is dan in 1825 in Tolbert geboren. Ze hadden 10 kinderen, waarvan Hendrik Hoff (mijn directe voorouder) er ééntje was. Na het overlijden van zijn vrouw is Berend Berends bij zijn zoon Berend ingetrokken. Deze Berend had geen kinderen.

Vornoemde Hendrik Hoff is geboren 15-04-1837 te Tolbert en overleden 26-03-1867 te Tolbert aan tering. Hij is dan de eerste 'echte Tolberter', zowel geboren als overleden in Tolbert. Van beroep was hij kleermaker. Hij was gehuwd met Geertruida Mulder, geboren 28-07-1828 te Aduard en overleden 30-01-1909 te Tolbert. Geertruida was naaister en dienstmeid. Ze waren op 04-05-1861 te Leek gehuwd en ze kregen 4 kinderen: eentje was doodgeboren, 2 jongens (Berend en Ettjo) en 1 meisje (Luiktje). Ze hebben gewoond op wat nu Hoofdstraat 47 is.

Na het jong overlijden van haar man heeft Geertruida Mulder nog een tijdje in het huis waar ze woonden kunnen blijven. In 1869 moest ze met haar 3 kinderen naar een huis van de Diaconie, achter de kerk. Een jaar later kregen ze een betere behuizing, een vroegere melkkamer met achterhuis. Is dat wat nu Hoofdstraat 71 is?

Berend Hoff is in 1886 uit Tolbert naar het Westen vertrokken. Hij was eerst werkzaam als tuinjongen op het landgoed Duyvenvoorde te Voorshoten en later als tuinbaas op Kasteel Oud-Poelgeest te Oegstgeest. In de bibliotheek van Fredewalda staat een boek met de titel 'Een dorp, twee Heerlijkheden, de weg van Tolbert naar Poelgeest', geschreven door zijn kleindochter Mag Oostenrijk. Hierin is een passage over Berend Hoff te vinden is, gebaseerd op zijn dagboek.

Dan komen we bij Ettjo Hoff, mijn overgrootvader. Hij is wel in Tolbert blijven wonen en was van beroep verver. Voordat hij definitief in Tolbert ging wonen, heeft hij nog een tijdje in Oldehove, Amsterdam (waar hij in Militaire Dienst heeft

gezet), Den Briel en Groningen gewoond. In 1888 kwam hij definitief terug naar Tolbert. Eerst op Hoofdstraat 71 en later in 1894 op Hoofdstraat 73.

Hij is op 02-09-1893 te Marum gehuwd met Grietje Zuiderveld (geboren 02-03-1861 te Marum, overleden 04-10-1935 te Tolbert).

Zij kregen 2 kinderen. Een zoon Hendrik Ettjo Hoff, geboren 20-03-1895 te Tolbert en overleden op 01-02-1919 te Tolbert aan de gevolgen van de Spaanse griep en een dochter Wietske Hoff (mijn grootmoeder). Zij was de laatste Hoff. Zij is geboren op 24-11-1897 te Tolbert en overleden op 20-08-1975 te Tolbert.

Voordat ze met Gerhard Tonnis de

Graaf (mijn grootvader) huwde, was ze bevriend met Tonnis Meek, zoon van bakker Willem Meek. Tonnis kon heel mooi zingen, o.a. 'Het meisje van de zangvereniging, mijn allerliefst sopraantje, waarmee ik wandelde in 't laantje'. Samen konden ze heel goed walsen en ook op latere leeftijd gingen ze altijd samen dansen, een paar robuuste figuren. Tonnis op sloffen.

Toen Wietske en Gerhard gingen trouwen (op 19-12-1924 te Tolbert) werd de woning (Hoofdstraat 73) door Wietske haar ouders verbouwd. De voorbehuizing werd in tweeën gedeeld. De woning aan de westkant kreeg een nieuwe voordeur aan de Mensumaweg. De schilderswerkplaats van Ettjo Hoff was toen al afgebroken. Ettjo Hoff is op 07-12-1941 te Tolbert overleden.

Wietske Hoff en Gerhard Tonnis de Graaf zijn er nog tot 28-04-1962 blijven wonen. Daarna zijn ze op Hoofdstraat 77 gaan wonen (staat niet op de maquette). Een huis dat mede door mijn opa is gebouwd. Mijn opa was timmerman van beroep. Ze hadden twee dochters: Mijn moeder Grietje (10-04-1925) en haar zuster Jannie (21-01-1935), beide geboren in Hoofdstraat 73.

De familie Hoff heeft het hele hoekstuk grond, waar de woningen van Hoofdstraat 73, Hoofdstraat 77 en Mensumaweg 1 op staan, in bezit gehad. Hoofdstraat 77 is op 22-11-1966 verkocht en Mensumaweg 1 (niet op de maquette) is na het overlijden van Marten Siersema (de echtgenoot van Jannie Tonnis de Graaf) in 2006 enkele jaren daarna verkocht. Het einde van de bewoning van de familie Hoff van dit stukje Tolbert.

◆ Eddy van Dam

Maquette

Pand Hoofdstraat 73 op de maquette was aanvankelijk gekocht door dokter Maring, maar in 2022 is het pandje terug geschonken aan Fredewalda en is de huidige bewoner Evert Zuidema trotse eigenaar van Hoofdstraat 73 geworden.

Donateursmiddag 20 april: 'Van kiekje tot kunst'

Op zaterdag 20 april 2024 om 14.00 uur wordt de halfjaarlijkse donateursmiddag georganiseerd. Het thema is deze keer 'fotografie' in allerlei vormen.

Aanleiding is de tentoonstelling in het voorhuis met foto's van leden van de Fotoclub Westerkwartier onder de titel 'Wad-denkust'.

De expositie is aangevuld met authentieke historische fototoestellen uit de collectie van een verzamelaar.

Was fotograferen vroeger voor veel amateurs slechts het maken van een kiekje, tegenwoordig wordt er veel meer aandacht besteed aan het meer artistieke gebruik van fotografie.

Beroepsfotograaf Alfred Oosterman uit Peize (vroeger Tolbert) houdt er een inleiding over. Verder worden uit de prachtige collectie van wijlen Bralt Hovinga foto's van dorp en omgeving Tolbert getoond,

voor een deel aangevuld met foto's van de huidige situatie.

Zoals gebruikelijk is de middag voor donateurs gratis; overige belangstellenden betalen € 3,50.

Pé en Rinus uitverkocht!

Het in de programmapolder aangekondigde concert van Pé Daal-emmer en Rooie Rinus in de CazemierBoerderij (op zondag 13 oktober 2024) is inmiddels geheel uitverkocht. Er wordt geen wachtlijst aangelegd, dus bellen of mailen heeft geen zin!

De foto op de voorpagina van de vorige Tolberter Erf is gemaakt tussen 1942 en 1947 toen dominee Bongenaar Vrijzinnig Hervormd predikant in Tolbert was. Zes namen zijn bekend: Jantje Klevringa, Trientje Oosterhuis, Grietje Tuintjer, Jantje Klaasens, Trientje Westerhof en mevrouw Bongenaar.

De VCJC, Vrijzinnig Christelijke Jeugd Centrale

Ook in Tolbert was een afdeling van deze landelijke vereniging, die in 1918 was opgericht. Er waren verschillende leeftijds-groepen: het Bosvolk, de Vrije Vogels, de JB en de JG. Vanuit de kerk werden voor de Vrijzinnige jeugd van Tolbert en omgeving regelmatig activiteiten georganiseerd. Het hoogtepunt van het jaar was een week kamperen! Landelijk werden er ook kampen georganiseerd en vooral de zeilkampen waren geliefd. In de zestiger jaren is het VCJC-werk in deze vorm gestopt.

**) Wilt u meer lezen over de herinneringen van Trientje Veurman? Ze zijn opgenomen in het 'Verhaal van het huis' dat bij de Tolberter kerk hoort, Hoofdstraat 48.*

Op deze foto zit wika Broer (met baard) te midden van o.a. Jantje Alkema, Jacobje Schaaf, Freke Veenstra, Anne Jan Smidts, Anneke Veenstra, Jan Siersma, Jan Rozema, Anneke Veenstra en ???

Twintig VCJC-meisjes en een domineesvrouw

Trientje Veurman-Westerhof (†) heeft destijds een aantal A4-tjes geschreven over haar belevenissen binnen de VCJC, waaronder de Jeugddag met Pasen, het Lekespel met de Kerst en de kampeerweken. Haar eerste kamp was in 1942 in de kampeerboerderij van Bastiaans in Roden. Een kleine greep uit haar kampeerherinneringen:

*"In 1943 gingen we, alleen meisjes, op de fiets naar Oude Molen. Er moest van alles mee: lakens, dekens, etenswaren. Er gingen bonnen mee voor brood, en wij namen puddingpoeder (oorlogsspul), suiker, thee en een ei mee. Aardappelen, wortels en melk? Dat werd door de boer verzorgd. In 1945 naar Norg, bij boer Boerema in de varkenshokken en in 1946 naar Ameland. Een gemengd kamp: meisjes én jongens! En die aten veel boterhammen, zodat bakker van der Sluis broodbonnen op moest sturen. Dit kamp was samen met een VCJC-groep uit Holwerd en hier kreeg ik het echte VCJC-gevoel". *)*

Wat is dat, het VCJC-gevoel?

Deze kampen hadden vaste onderdelen. Ik ben zelf ook als Vrije vogel met dominee 'op kamp' geweest. Op de fiets naar de Noordster in Dwingeloo, slapen in tenten, op strozakken en in je meegebrachte kussensloop stopte je je kleren.

's Morgens ochtendgymnastiek in pyjama, wassen bij de pomp, dan de dagopening rond de vlaggenmast en ontbijten. (We moesten allemaal een pakje boter en iets van beleg meenemen). Verteld werd wie er corvee hadden voor de maaltijdbereidingen en de afwas. Iedere dag was er een programma. Ik herinner me vlaggenroof, Joepie joepie in de kring, stokbroodbakken, speurtocht in het bos bij donker, en natuurlijk de Bonte Avond, waarbij dominee een spookverhaal vertelde met een zaklantaarn onder zijn kin.

We zongen liedjes uit de *Tjoep Tjoep: Jenneke, Slimp slamp slomp we moeten piepers jassen* en de canon *Rosen fra Fyn*.

Er was een dagsluiting, waarbij de VCJC-vlag werd gestreken. Als we allemaal eindelijk in onze tent lagen, kwam de leiding langs om ons wel te rusten wensend met het lied *Hört, ihr Herrn, und lasst euch sagen* en dan kregen wij een 'plof', iets lekkers, zoals een krentenbol (na het tandenpoetsen!).

In 1965 ging een groep Tolberter jeugd onder leiding van wika (werker in kerkelijke arbeid) Broer, de toenmalige jeugdwerker, naar Meppen. Volgens een van de deelnemers was het onderkomen heel sober: een oude schuur met weinig comfort en tenten. Slapen op de grond en wassen bij de pomp. Spartaans! Wel was er een verschil met mijn kampeerervaringen: de jongens mochten de meisjes voor het slapengaan een

kusje komen brengen. Ik weet dat voor één stel hun leven samen daar begonnen is!

Wika Broer was in de 60-er jaren Jeugdwerker in Tolbert. Hij organiseerde leuke dingen voor de jeugd. Zo ook het Sokkenbal in het oude Dorpshuis.

♦ Greet Atsma

Aangeboden erfgoed

G.M. Hoolsema-Postma, Oostwold: stukken betreffende de familie Postma, o.a. koopcontracten van Holmstein, aan de Fabrieksree (nu Feithsweg) in Tolbert.

H. Smilda, Tolbert: materiaal dat herinnert aan '1000 jaar Tolbert' (1982), waaronder het ontwerp van de Tolberter vlag (foto: André Bakker).

De vader van Hilco was bestuurslid van de feestcommissie. Hij werkte destijds bij de verkeersborden-fabriek Kaspers in Leek (nu HR-Groep), waar de vlag gemaakt werd.

Vraag: van wie is het ontwerp?

Graag melden bij Greet Atsma, telefoon 0594-51 34 65.

Bij het doorspitten van de ingebrachte spullen kwamen herinneringen boven aan het schitterende dorpsfeest in 1982. De optocht, de reünie, elke dag activiteiten én het cement van de viering van '1000 jaar Tolbert': de Middeleeuwse klederdracht.

Het was een project van de Plattelandsvrouwen. Zij leverden de patronen voor mannen, vrouwen en kinderen, verdeelden het dorp in straten en wijken, waar handige naaisters werden gezocht die instructie kregen en de buurtgenoten vervolgens leerden hoe ze te werk moesten gaan en hen hielpen bij het maken van de Middeleeuwse kleding. Een groot succes, heel Tolbert kwam naar de feestelijkheden in kostuum. Zij die de eerste dag niet als Middeleeuwer bij de optocht stonden, gingen als een speer aan het werk om bij de volgende evenementen ook in dracht te verschijnen. Tolbert was de eerste week van september in 1982 echt in Middeleeuwse sferen!

18 mei: Excursie naar Museum Proefkolonie in Frederiksoord

Op zaterdag 18 mei 2024 wordt een excursie per bus georganiseerd naar het vernieuwde museum Proefkolonie in Frederiksoord. De bus start om 13.00 uur vanaf de CazemierBoerderij.

Het museum is gewijd aan de historie van het bijzondere project van de Kolonie van Weldadigheid. Mensen uit steden die in slechte woon- en werkomstandigheden leefden, werden naar de kolonie gebracht

om daar te werk te worden gesteld. Onvruchtbare gronden werden ontgonnen. Sommige mensen ontgroeiden de situatie, anderen bleven voorgoed in kommervolle omstandigheden.

Na het bezoek wordt onder leiding van een museumgids nog een rondrit door de historische omgeving gemaakt. Deelname kost € 50,00 per persoon (incl. busreis, entrees en consumpties). Opgeven kan via het ticketstelsel op de website www.cazemierboerderij.nl en als dat echt niet lukt even bellen of mailen met Jur Engels (zie kolom hiernaast).

CAZEMIERBOERDERIJ

ONTMOETING & HISTORIE

TOLBERTER ERF

Informatieblad van de Stichtingen CazemierBoerderij en Oudheidkamer Fredewalda

Bezoekadres:

CazemierBoerderij
Hoofdstraat 27
9356 AT Tolbert

Verhuur zalen en boerderij:

Telefoon 0594-51 24 48
Mobiel 06-21 30 64 80
E-mail info@cazemierboerderij.nl
www.cazemierboerderij.nl

Oudheidkamer en rondleidingen:

Telefoon 0594-51 31 10
E-mail info@fredewalda.nl
www.fredewalda.nl

Secretariaat:

D.J. Amesz-Kolkman
Weth. Iwe Hutstraat 132
9351 RL Leek
Telefoon 0594-51 70 23

Bankrelatie IBAN:

NL77 RABO 0335 1800 35

Redactie:

Greet Atsma-Alberda
Meindert Bouma
Jur Engels

Redactie-adres:

J. Engels
Dokter Mansholtweg 8
9356 BH Tolbert
Telefoon 0594-51 68 34
E-mail jur.engels@planet.nl